

Možno napomínať pápeža?

Michał Wałach

24. mája 2019 ✝ Cirkev

Cirkev pripúšťa teoretickú možnosť, že rímsky biskup sa môže dopustiť ľudských omylov. V dejinách Cirkvi už k tomu viackrát došlo a veriaci brali napomenutie pápeža ako svoju povinnosť. Mnohí napomínatelia sa neskôr stali svätými. Rovnako ako niektorí napomínaní, ktorí pokorne prijali oprávnené upozornenia, zo strany bratov v Kristovi.

Foto: sv. Sofrónius, zdroj: katehon.com

V dejinách sa už stalo, že pápežove slová alebo jeho správanie, či už svojím obsahom alebo formou (napr. kvôli nepresnosti, nadmernej všeobecnosti vyjadrených myšlienok) mohli spôsobiť zmätok medzi veriacimi. Ak tie vyjadrenia boli prednesené verejne, vtedy kvôli dobru Cirkvi veriaci zasahovali. Robili to aj svätí, ktorých upozornenia, adresované rímskemu biskupovi, nielenže nepredstavovali prekážku pre vyzdvihnutie na oltár, ale niekedy boli silným argumentom v prospech ich beatifikácie.

Svätý Peter, židia, pohania a napomenutie svätého Pavla

Prvý príklad takejto situácie je opísaný v Svätom písme. Rané roky Cirkvi ešte za života Ježišových učeníkov charakterizoval spor týkajúci sa povinnosti kresťanov plniť židovský zákon. Konvertovaní Židia boli presvedčení, že pohania prijatí do Cirkvi sú povinní dodržiavať predpisy Starého zákona. Na druhej strane pohania (napr. z Antiochie), ktorých svojimi argumentmi podporoval aj svätý Pavol z Tarsu, mali opačný názor. Koncil apoštolov v Jeruzaleme vyriešil túto záležitosť tak, že dal za pravdu konvertovaným nežidom.

Svätý Peter, ktorý neskôr zostal v Antiochii, sa ku konvertovaným pohanom správal v súlade s rozhodnutiami koncilu, ale keď k nemu prišli kresťania zo židovstva, svoje správanie zmenil. Preto apoštol národov verejne napomenul prvého pápeža, keďže – podľa svätého Pavla – nejednoznačný postoj svätého Petra spôsobil medzi veriacimi zmätok! Apoštol z Tarsu opisuje tento príbeh v liste Galaťanom:

„Ale keď prišiel Kéfas do Antiochie, zoči-voči som sa postavil proti nemu, lebo si zaslúžil pokarhanie. Kým neprišli niektorí od Jakuba, jedával s pohanmi. Ale keď prišli, odťahoval sa a oddeľoval, lebo sa bál tých, čo boli z obriezky. A s ním sa pretvarovali aj ostatní Židia, takže sa dal aj Barnabáš strhnúť ich pokrytectvom. Keď som videl, že nepostupujú priamo, podľa pravdy evanjelia, povedal som Kéfasovi pred všetkými: *Keď*

ty, Žid, žiješ pohansky, a nie po židovsky, ako to, že nútiš pohanov žiť po židovsky?!” (Gal 2, 11-14).

Veľký svätec teda napomenul iného veľkého svätca, keď videl, že jeho správanie nebolo konzistentné. To však nevedlo k vzájomnému obviňovaniu zo schizmy, herézy či nevernosti voči pápežovi. Peter bol pokorný človek a napriek osobitnému poslaniu, ktoré mu Pán zveril, bez problému Pavlove pripomienky prijal.

Vďaka tomu sa muži prijímaní do Cirkvi nemuseli (a ani dnes nemusia) podrobovať napr. obriezke.

Libérius, ariáni a svätý Atanáz

K napomenutiam dochádzalo aj neskôr. Za zmienku stojí prípad zmäteného pápeža Libéria, ktorého pontifikát spadol do obdobia šírenia ariánskej herézy. Rímsky biskup nielenže nepodporoval herézu, ale dokázal odolať cisárovi, ktorý od nástupcu svätého Petra požadoval, aby odsúdil Atanáza Alexandrijského (dnes svätca), ktorý bojoval s arianizmom. Takéto odsúdenie by sa však rovnalo podpore bludov, zameraných proti Najsvätejšej Trojici. Keď bol však pápež vyhnaný z Ríma a trpel dlhotrvajúce prenasledovanie, kládol čoraz menší odpor, až nakoniec Atanáza exkomunikoval.

Libérius neskôr podpísal vyznanie viery, v ktorom chýbalo slovo *homoousios* (jednej podstaty, rovnakej podstaty, súpodstatný). Je to veľmi dôležité, pretože to znamenalo, ako by podľa pápeža Kristus, Syn Boží, nebol jednej (rovnakej) podstaty s Otcom. Vyznanie viery neobsahujúce slovo *homoousios* síce samo osebe nebolo heretické, ale keďže v ňom chýbala presná definícia (a tým *de facto* ju zahmlievala), bolo výhodné pre heretikov a ariánskeho cisára. Pokiaľ žil, požadoval od Libéria – ktorý sa už po podpísaní vyznania viery mohol vrátiť do Ríma – aby mlčal. Odvahu nabral až po smrti panovníka, ale táto jeho dočasná slabosť oslabil autoritu pápežstva. Nakoniec v celej Cirkvi zvíťazila Atanázova pravda, ktorý je dnes uctievaný ako veľký svätec a učiteľ Cirkvi. Teda on mal pravdu, nie pápež.

Foto: sv. Atanáz, zdroj: wikimedia.org

Honorius, monotelitizmus a dôsledné odsúdenie

V 7. storočí nastal v Cirkvi kristologický spor medzi patriarchom Jeruzaléma, (dnes svätým) Sofróniom a patriarchom Konštantínopolu Sergiom. Sergius sa chcel zmieriť so stúpenkami monofyzitizmu (heretické učenie, podľa ktorého mal Ježiš Kristus iba božskú, nie ľudskú prirodzenosť) a vytvoril akési kompromisné heretické učenie – monoteletizmus. Z politických dôvodov ho podporoval cisár Heraklios, ktorý za každú cenu chcel, aby bol medzi kresťanmi pokoj. Proti bludu monoteletizmu (podľa ktorého má Kristus dve podstaty, ale jednu vôľu, a ktorá vylučuje vieru v nám známej podobe, podľa ktorej je Pán Ježiš a pravý Boh a pravý človek) sa postavil práve Sofrónius.

V tom čase bol pápežom Honórius. Nepodporoval herézu, ale keď odpovedal na list konštantínopolského patriarchu, nepreskúmal túto otázku dostatočne dôkladne a jeho odpovedi chýbala precíznosť, čo potom

využili prívrženci bludnej náuky.

Zaskočený takýmto vývojom situácie patriarcha Sofrónius poslal svojich zástupcov k biskupovi Ríma, aby poučili pápeža. On však nepočúval hlas ľudí, ktorí z vlastnej skúsenosti poznali problémy Východu a heretikovi Sergiovi poslal ďalší, rovnako nejednoznačný list, čím sa pričínil k rozšíreniu bludov.

Honórius zomrel v roku 638. O 11 rokov neskôr, počas pontifikátu jedného z jeho nástupcov – Martina I, – sa v Ríme konala synoda (zvolaná Martinovým predchodcom) venovaná odsúdeniu monoteletizmu a patriarchu Sergia. O samotnom Honóriovi však zdvorilo mlčala. Cisár pobúrený touto synodou sa nahneval a poslal do Ríma armádu, ktorá pápeža priviedla do Konštantínopolu. Martin I. sa však násiliu nepodvolil, pravú vieru nezaprel a zomrel na Kryme.

Až po niekoľkých rokoch, keď sa v hlavnom meste ríše ujal vlády katolík, bol zvolaný III. konštantínopolský koncil, ktorý nakoniec odsúdil monoteletizmus i pápeža Honória, ktorý bol označený za heretika. Pápež Lev II. upustil od tejto formy a povedal, že jeho predchodca nebol heretikom, ale bol vinný zo šírenia herézy, a preto ho treba odsúdiť. Od tohto momentu Cirkev začala prikladať veľký význam precíznej formulácii doktrín, aby na ich nejednoznačné formulácie sa nemohli odvolávať šíritelia heréz.

Heretický Ján , rezolútny kráľ a ortodoxný Benedikt

Na druhej strane, heretickú doktrínu o osude duší po smrti hlásal pápež Ján XXII. V rozpore s katolíckym učením predpokladal, že duše po smrti nemôžu vidieť Boha v blaženom nazeraní (tvárou v tvár). Podľa jeho názoru bude táto milosť dopriata spaseným dušiam až po poslednom súde.

Pápež bol za svoje mylné názory široko kritizovaný a francúzsky kráľ Filip VI. dokonca vyhlásil, že ak by Ján XXII. prišiel do Paríža, bude na hranici upálený ako kacír! Medzi duchovenstvom jednoznačný odpor proti tézam rímskeho biskupa prezentoval cistercián Jacques Fournier. Nakoniec sa rímsky biskup na smrteľnom lôžku, pred predvolanými kardinálmi, zriekol svojho omylu a oľutoval ho. Taktiež uznal, že tento názor prezentoval ako teológ a nie ako pápež.

Jeho nástupcom sa stal už spomínaný cistercián, ktorý prešiel do histórie ako Benedikt XII. Jedným z pápežových rozhodnutí bolo vyhlásenie *ex cathedra* dogmy o dušiach, ktoré pokiaľ zomierajú v stave posväcujúcej milosti, majú blažené nazeranie Boha bez toho, aby museli čakať na posledný súd. Cirkev týmto spôsobom oficiálne odsúdila mylnú predstavu, ktorú vyhlásil ... jeden z predchádzajúcich pápežov.

Foto: pápež Benedikt XII., zdroj: wikimedia.com

Láska k Cirkvi neznamená mlčať o chybách

Hoci v Cirkvi nejestvuje možnosť súdenia úradujúceho pápeža, je povinnosťou veriacich, tak laikov ako aj hierarchov, dbať o čistotu učenia. Toto je jedna z hlavných úloh biskupov, pretože každý z nich musí byť učiteľom viery, a tak viditeľne svedčiť o jednote v Cirkvi.

Intervencia je potrebná vždy v situácii, keď by rímsky biskup učil veci nezlučiteľné s Pravdami viery, a to aj formou nepresného jazyka a nejednoznačných gest – čo by mohlo spôsobovať zmätok alebo viesť k šíreniu falošných náuk. Pápežov v dejinách poučali dokonca svätci, čiže ľudia, ktorých nijako nemožno obviňovať zo schizmatických úmyslov či z pýchy alebo nevernosti voči Kristovmu vikárovi.

Človek sa môže dopustiť chyby. Cirkev si to nemôže dovoliť.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/mozno-napominat-papeza/>